

## MAL: KETTERÄÄ MUTTA ULOSSULKEVAA SUUNNITTELUA?

Kaupunkiseudullinen strateginen suunnittelu toimii areenana maankäytön suunnittelun, asumisen ja liikenteen (MAL) asiantuntijoiden väliselle keskustelulle, tiedon jakamiselle ja visioinnille. Sen asema lakisäätöisen kaavajärjestelmän rinnalla on kuitenkin epäselvä. MAL-sopimuksia ja rakennemalleja ei ohjata maankäyttö- ja rakennuslailla, eikä niihin sisälly velvoitetta järjestää osallistumismahdollisuuksia kansalaisille.

Kaksi toisiinsa liittyvää ongelmaa:

- 1) Legitimiteetti- ja demokratiavajeen vaara kaupunkiseutusuunnittelussa
- 2) Kansalaisten seudullista arkea koskeva arvokas tieto jää hyödyntämättä

"(Lisää kaupunkia -liikkeet) pystyy argumentoimaan ja käyttämään, tietoja ja yhdistämään sitä ja, esittämään sen semmosessa paketissa niin kyllähän se vaikuttaa varmaan noihin, edustuksellisiin toimijoihin [...] ehkä virkamiehiinkin, hyvähän se on." K4/5

"[...]kyllä ihmisten asiointi, työssäkäynti ja harrastuspiirit, ei noudattele tietenkään mitään rajoja sinänsä [...]" K4/5

"...ihmisethän käyttää suvereenisti sitä, koko kaupunkiseutua [...] Mutta se on varmasti hirveen hämäräksi jäävä, se että, mikä on suunnittelualustana tää, kaupunkiseutu." K12/4

Esimerkkejä kansalaisuuden eri muodoista kunnassa, maakunnassa ja kaupunkiseudulla.

	Asukas	Palveluiden käyttäjä	Aloitteellinen toimija
<b>Kuntalainen</b>	Yleis- ja asemakaavoituksen vuorovaikutus- ja osallistumismenettelyt	Joukkoliikenteen ja julkisten palveluiden palautekanavat	Kunnallisvaalit, luottamustehtävät, suoran demokratian muodot kuten omien näkemysten julkinen ilmaiseminen
<b>Maakuntalainen</b>	Maakuntakaavan vuorovaikutus- ja osallistumismenettelyt	Mahdollisten sote-palveluiden palautekanavat	Mahdolliset maakuntavaalit
<b>Seutulainen</b>	Ei selkeää kanavaa kansalaisvuorovaikutukseen?	Seudullisen joukkoliikenteen palautekanavat?	Emergentti, visionaarinen toimeliaisuus instituutioiden ja osallistumismenettelyiden ulkopuolella?

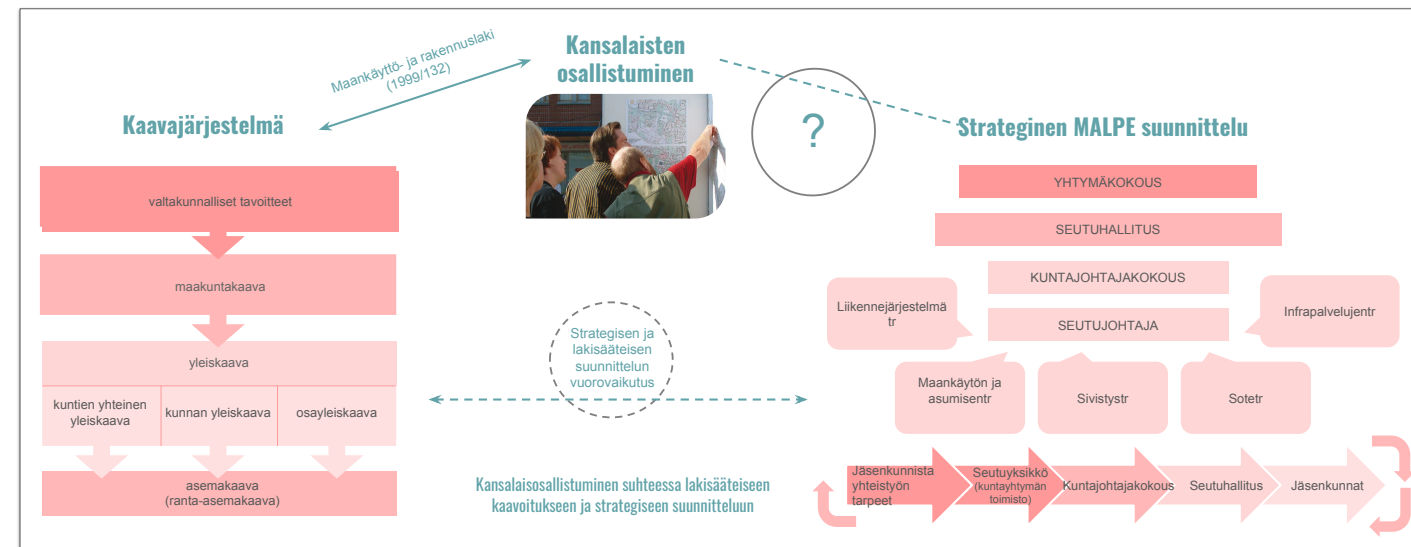
## ASIAANTUNTIJANÄKEMYKSIÄ EPÄSELVÄSTÄ KANSALAIOSALLISTUMISESTA

Seutusunnittelussa mukana olevat asiantuntijat suhtautuvat kansalaisosallistumiseen ristiriitaisesti. Kansalaisten mielenkiinto nähdään riittämättömänä ja tietopohja ohuena strategisen suunnittelun kannalta.

"[...] kyselymuotokset.. systemaattiset kyselyt on kaikista paras keino saada semmonen et mikä on se yleiskuva.. asukkaiden tahtotila suhteessa vaikka päättäjiin. Ne on [...] semmonen tarkotuksenmukanen keino saada tähän suunnitteluun tukee." S10/5

"Seudullisella tasolla niin eihän oikestaan oo semmosia NIMBY-kysymyksiä [...]" S5/6

"Että kyllähän se kuntalainen tuppaa ajattelemaan enemmän sitä ihan lähiympäristöö noin niin ku kehittämismielessä ja se on ihan luonnollista näin." K1/3



## SEUTULAISSUUDEN HYÖDYNTÄMINEN

Strategisessa kaupunkiseutusuunnittelussa voitaisiin hyödyntää paremmin kansalaisten arjessaan muodostamaa tietoa kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuudesta ja ongelmista. Voisiko kansalaisuuden hyödyntäminen tarkoittaa myös laajempaa ja aikaisempaa avoimemmin määrittyvää kansalaiskeskustelua, jossa aiheiksi nousevat suunnittelun tavoitteet, periaatteet ja arvot?

Bäcklund, P., Ruokolainen, O., Kallio, K.P. & Häkli, J. (2017) Kansalaisten osallistumisen asema kaupunkiseututasoisessa maankäytön suunnittelussa. Terra 129:3, 159–169.  
 Ruokolainen, Olli & Bäcklund, Pia & Kallio, Kirsi Pauliina & Häkli, Jouni (2018). Kaupunkiseututasoinen suunnittelu ja kadonnut kansalainen. Strategisesti tehokkaampaa, mutta ulossulkevampaa kaupunkisuunnittelua? <https://www.versuslehti.fi/tiededebatti/kaupunkiseututasoinen-suunnittelu-ja-kadonnut-kansalainen/>  
 Ruokolainen, O., Häkli, J., Kallio, K.P. & Bäcklund, P. (2018). Seudullista kansalaisosallistumista jäljittämässä tiedon yhteistuottamisen keinoin. Yhdyskuntasuunnittelu 56:3. <http://www.yss.fi/journal/seudullista-kansalaisosallistumista-jaljittamassa/>  
 Häkli, J. & Kallio, K.P. (2018) Ketterä kaupunkiseutu ja demokratian dilemma. Tiede & edistys, 2018/2, 78–82.

## KANSALAINEN, KUNTALAINEN, SEUTULAINEN?

Miten "kaupunkiseutulaisuus" eroaa kuntalaisuudesta?

Kansalaisuus voi ilmetä *asukkuutena* jossakin paikassa, erilaisten palveluiden *asiakkuutena* sekä *aloitteellisena toimijuutena*. Kaupunkiseuduilla kansalaisuudelle ei ole kuntien (ja maakuntien) kaltaisia institutionaalisia kehyksiä, eikä ihmisillä ole voimakasta asuinpaikkaan kiinnittyvää motivaatiota osallistua. "Seutulaisten" näkökulma kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteeseen rakentuu eletyssä arjessa, esimerkiksi työn, koulutuksen, asumisen, asioinnin ja harrastusten kautta.

- Kaupunkiseuduilla ei ole institutionaalisia puitteita kansalaisuudelle.
- Kansalaisten arki on seudullista, mutta heillä ei ole hyviä mahdollisuuksia ilmaista näkemyksiään kaupunkiseutujen suunnittelusta.
- "Seutulaisten" arkipäiväiset kokemukset muodostavat tietoresurssin, jota ei hyödynnetä riittäväällä tavalla.
- Onko strategisen kaupunkiseutusuunnittelun yhteydessä tilaa strategiselle, arvoista ja periaatteista keskustelevalle "kaupunkiseutulaiselle"?